

ἄνθρακες καιομένους εἰσέγαγες εἰς τὸ στόμα. — Ὡς ἡ χρυσάλλις, πρὸς τὴν λάμψιν ἀνεπτερώθη πλήρης ἐλπίδων, ἀλλὰ κατεκάησαν τὰ πτερά σου καὶ ἤμισαν κατέπεσες ἀσπαίρων καὶ ὀδυρόμενος. — Ἐφήμερον μὲν καὶ ἀπατελὸν ἡ εὐτυχία, διαρκὲς δὲ πρᾶγμα ἡ δυστυχία.

Τὴν εὐτυχίαν παραβάλλω, οὐχὶ ἀτόπως, πρὸς ἔγχελυν. — καθ' ἣν στιγμὴν νομίζεις ὅτι κραταῖς αὐτὴν, διολισθήσασα ἡσυχάζει εἰς τὸν βυθὸν τῆς Κωπαίδος. — Ἡ δυστυχία ἐξ ἐναντίας εἶναι ἰξὺς κολλῶν καὶ γλοιώδης. — ὅσον καὶ ἂν διστάσῃς, ὅσον καὶ ἂν συστειλῇς, ὡς τὸ πτηνόν, τοὺς πόδας, θέλεις τέλος ἐπικαθῇσιν αὐτῷ καὶ θέλει ἀναστραφῇ ἡ κεφαλὴ σου. — Καὶ τὸ μὲν πτηνὸν σώζει ὁ ὀρνιθοθήρας ἀποσπῶν αὐτὸ καὶ ἐγκλείων εἰς κιγκλιδωτὴν φυλακὴν τὸν ἄνθρωπον ὅμως οὐδεὶς σπεύδει ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς δυστυχίας. Οἱ φίλοι αὐτοῦ ὡς φαντάσματα καὶ σκιαὶ ἠφανίσθησαν· οἱ ἐχθροὶ γελοῖον· οἱ δὲ λοιποὶ, ἂν μὴ ὑβρίζωσι, χαίνουσιν ὁμῶς ἀδιάφοροι. . . . Μάτην ζητεῖ στήριγμα πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένη ἡ κεφαλὴ σου· τὸ αἶμα καταβαίνει, συμπυκνοῦται, σὲ πνίγει. . . . Ἀπέθλας πᾶσαν αἴσθησιν, παρεφρόνησες, ἐνεκρώθης. — οὐδεὶς πλησιάζει. . .

Τὴν εὐτυχίαν θεωρῶ ἀφρόν, τὴν δυστυχίαν τρύγα τοῦ οἴνου. — Ὅσω καὶ ἂν εὐτυχῇς, ἄνθρωπε, μὴ βουκοληθῇς· ἡ δυστυχία τελευταία σταθερῶ ποδὶ σὲ περιμένει· ἀνοικταῖς ἀγκάλαις σὲ δέχεται καὶ στιβαροὶ βραχίονες σὲ περισφίγγουσι. — Μάτην ἀγωνίζεαι, πνίγεσαι καὶ περισπαίρεις. . . . Εἶναι πιστὴ ἐρωμένη ἡ δυστυχία καὶ ὑπὸ ἔρωτος σφοδρῶς εἰς σὲ προσκολλᾶται, διὰ δὲ τῶν πολλῶν πλοκάμων περιβάλλουσα τὸν τράχηλόν σου, συσφίγγει αὐτοὺς καὶ σ' ἔλκει πρὸς ἑαυτὴν μικρὸν μὲν κατὰ μικρὸν, ἀλλ' ἀσφαλῶς καὶ βεβήκιως. — Καταδιώκεις τὴν εὐτυχίαν ἀπὸ νεαρᾶς σου ἡλικίας, — καὶ φεύγει, φεύγει, . . . φεύγει ἀδιακόπως! Διέρχεται τέλος πάντων ἐνώπιόν σου καὶ ἀνεζωσμένος τρέχεις κατόπιν. — φθάνεις εἰς ἀπῆστας ἐνὸς βήματος, ἀρπάζεις αὐτὴν ἀπὸ τῆς κόμης. . . . Βεβήκι τοῦ κακοῦ! Ἡ εὐτυχία εἶναι φαλακρά! . . . ἐφόρει φενάκην! . . .

Μήτηρ κοῦφος καὶ ἄφροντις ἡ εὐτυχία ἐγκαταλείπει τὸ τέκνον αὐτῆς μόνον, ἄνευ στήριγματος εἰς τοὺς δρόμους. — Ἐπιμελὴς τροφὸς ἡ δυστυχία, δράττει στιβαρῶς, φοβουμένη μὴ τὸ παιδίον πέσῃ, τὸ κράσπεδον τοῦ χιτῶνος αὐτοῦ. — Καὶ ἂν διαφύγῃς, ἐπ' ἐλάχιστον μόνον διαφεύγεις τὸν ἄγρυπνον αὐτῆς ὀφθαλμόν.

Καὶ πρὸς πατέρα καὶ πρὸς μητέρα θὰ μειδιάσῃς, ἄνθρωπε, καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἐρωμένην γυναῖκα θὰ ἀσπασθῇς, — ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα θὰ κλαύσῃς, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὴν γυναῖκα θὰ στερηθῇς. — Μόνος ὁ Χάρων ἐνώπιόν σου περιχα-

ρὴς ζῇ. Θέλεις τὸν θάνατον; — Εἶναι ἄρα γε εὐτυχία ἡ δυστυχία ὁ θάνατος; Ἀρά γε ὁ ἀποθανὼν « μὴδὲν ἐστὶ, μὴδ' αἰσθῆσιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχει; », κατὰ τὰ λεγόμενα, ὁ θάνατος μεταβολὴ τις τυγχάνει οὐσα καὶ μετοίκησις τῆς ψυχῆς τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον; » — Ἀλλ' εἴτε ὕπνον, εἴτε μετοίκησιν εἰς τόπον χλοερὸν ἄνευ λύπης καὶ στεναγμῶν, τὸν θάνατον λέγω κέρδος καὶ μέγιστον ἀγαθόν, τὸν θάνατον λέγω εὐτυχίαν. . .

Σ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ.

Πρὸ τινος καιροῦ ὁ ἐντιμὸς Κ. Θεμιστοκλῆς Γρηγορίου Παλαμᾶς ἐχορήγησεν ἡμῖν φιλοφρόνως ἀπογραφὸν ἐλληνικῆς ἐπιστολῆς περιπαθοῦς καὶ γλυκείας, ὑπὸ προσώπου σεβαστοῦ, τοῦ ἀοιδίμου Παναγιώτου Παλαμᾶ, πρὸς τὸν περικλεέστατον Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν, διὰ προσώπων ἀξιολόγων ἀπευθυνομένης, καὶ περὶ σπουδαῖον ἀντικείμενον στρεφόμενης. — Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὡς μνημεῖον ἀξιόλογον σπεύδομεν ἵνα διὰ τῆς Πανδώρας δημοσιεύσωμεν, ὑποκεντοῦντες τὴν ἁμιλλαν τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν συμπατριωτῶν τοῦ σοφοῦ ἐκείνου διδασκάλου, ἐπὶ τῷ δημοσιεῦσαι καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐγγράφον ἢ ἀπομνημόνευμα κεῖται ἐν τοῖς διασωθεῖσιν ἐγγράφοις τῶν, διότι ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὸ πτωχὸν ταμεῖον τῆς νεωτέρας ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας. Διὰ δὲ τῆς διασώσεως αὐτῶν οὐ μόνον ἐκπληροῦμεν καθήκον ἱερὸν πρὸς τοὺς ἀοιδίμους ἐκείνους εὐεργέτας, ὅσοι πρὸς φωτισμὸν τῶν ὁμογενῶν ἐξετέλεσαν καὶ πλεον τῶν ἐνόντων, οὐ μόνον ὑποβάλλομεν τὰς πρὸς τὴν ἡμετέραν φυλὴν πολυτίμους συμπληθείας τῶν Εὐρωπαίων, ἐκθέμενοι τὰς οὐχὶ μικρὰς ἀρετὰς καὶ ἐκδουλεύσεις τῶν προγενεστέρων Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς ἐκείνους σέβας ἐμπνέομεν εἰς τὰ στέρνα τῶν νεωτέρων ὁμογενῶν λογίων, καὶ καταισχύνομεν τοὺς οἰκτροὺς δοκησιδόρους, οἵτινες ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπανκαίμπτοντες πεποικιλμένοι διὰ τοῦ ψιμμιθίου τῆς ἡμιμαθείας, ἀποδίδουσιν ὡς ὁ κριὸς τὰ τροφεῖα πρὸς τὴν γενέτειραν, θεωροῦντες καὶ διακηρύττοντες ὡς ἀκύβαλλα ἅπαντας τοὺς προχρηματίσαντας μύστας καὶ γεωργοὺς τῆς ἐλληνικῆς παιδείας, καὶ χλευάζοντες τοὺς ἐπιζῶντας λογίους ὁμογενεῖς, ὡς ἐτώσια ἄχθη ἀρούρης· καὶ τοῦτο, διότι οὐκ εἶδον ἐκεῖνοι ὁποῖας εἶδον οἱ πεφωτισμένοι οὗτοι εὐρωπαϊκὰς πόλεις καὶ ἐκπαιδευτικὰς στοάς, καὶ οὐκ ἐνωτίσθησαν ξένα ῥήματα, ξένα διδάγματα, ξένα δόγματα καὶ διατυπώσεις.

Εὐτυχῶς καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἐλευθέρως Ἑλ-

λάδας εὐάριθμοι ἐπὶ τοῦ παρόντος βόσκουσι τοιοῦτοί τινες ὄντες, καὶ ὡς ἐξαμβλώματα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς θεωροῦνται παρὰ τῶν ἐχθρόνων καὶ πράγματι πεπαιδευμένων ὁμογενῶν. Ὁ εὐγενὴς καὶ μετρίφρων λόγιος Ἕλλην, ὁ ἐν ταῖς σπουδαῖς του μὴ ὑποπεσὼν εἰς τοῦ Ἰζίωνος τὸ πάθημα, εἰς τὰς κρίσεις του περὶ τῆς ἀξίας τῶν προγενεστέρων προγόνων του ἐμβλεπὼν ἐξετάζει τὰς περιστάσεις, ὑφ' ὧν ἐκεῖνοι περιεστοιχίζοντο, καὶ ὁ τὴν ὄψιν ταύτην παρατηρῶν καὶ κρίνων, καθορᾷ μετὰ εὐγενοῦς θαυμασμοῦ, ὅτι καθ' ὅλον τὸ πονηρὸν διάστημα ὃ διήλθεν ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τῆς τελευταίας βυζαντινῆς ἐποχῆς ἀρχόμενον, ἡ σοφία εὔρε μετὰ τῶν Ἑλλήνων μύστας καὶ θεράποντας πλείστους, καὶ ἐναθρονημένος πρὸς τοὺς μύστας ἐκείνους εὐγνωμονεῖ ὁ γνήσιος Ἕλλην, ἀφορῶν οὐχὶ εἰς τὸ μέγεθος τῶν παπραγμένων, ἀλλ' εἰς τὸν ἐνθερμον ζῆλον, δι' οὗ ἐν τοιούτῳ πολιτικῷ ἀύχμῳ, καὶ ἐν ἐλλείψει τῶν ἀρότρων τῆς νέας μεθόδου ἐκαλλιέργησαν πλείστας ὕσας ἑλληνικὰς χέρσους, καὶ ἐκ τῶν γεωπονικῶν ἐργασιῶν των πλείστον μέρος τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐποτίζετο διὰ νοερᾶς τροφῆς ὅχι μὲν ἀφθόνου, ἀλλ' ἀναλόγου καὶ καθαρευούσης ἐκ τοῦ μολύσματος τῆς κακοηθείας, τῆς κακοδοξίας καὶ τῆς ἀντεθνικότητος. Δημοσιεύοντες τὴν ἐπιστολὴν ταύτην προτάττομεν σύντομον βιογραφικὴν ἐκθεσιν τοῦ προμνησθέντος ἐπιστολογράφου· διότι καθ' ὅσον γνωρίζομεν οὐδεὶς μέχρι τοῦδε τῶν ἡμετέρων ἔγραφέ τι ἐκ προθέσεως περὶ τοῦ ἀξιωματικῆς καὶ ἀξιοτάτου αὐτοῦ σοφοῦ Ἕλληνα.

Βιογραφία.

Ἀπὸ οὐχὶ εὐκαταφρονήτου παραδόσεως πορίζομεθα, ὅτι ὁ ἀοίδιμος Παναγιώτης Παλαμᾶς ὑπῆρξε γόνος τῆς Θεσσαλίας, ἀναγομένης τῆς προγονικῆς του καταγωγῆς εἰς τὸν γενάρχην, ἐξ οὗ καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς κατήγετο. Ἱστορικῶς οὗτος παρουσιάζεται εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον κατὰ τὸ 1751. διατρέψων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀνὴρ εὐρείας παιδείας κάτοχος ἐπιφανόμενος. Ἀγνοοῦντες τὴν σχολὴν εἰς ἣν ἐξεπαιδεύθη τεκμαιρόμεθα, ὅτι πρῶτος διδάσκαλος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ ἱερομόναχος Θεοφάνης, ὁ κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ νεανικὴν ἡλικίαν τοῦ Παλαμᾶ, καὶ μέχρι τοῦ 1750 εὐδοκίμως σχολάρχων εἰς τὴν πόλιν τῆς Θεσσαλίας, τὸ Τύρναβον, καὶ τούτου ἀκροατὴς γενόμενος μετέβη πρὸς ἐπαύξειν τῶν γνώσεών του εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου διδάσκων καὶ διδασκόμενος (1) κατέστη καὶ

ἀνεδείχθη διακεκριμένος μετὰ τῶν τότε γραμματικῶν, καὶ ὡς τοιοῦτος ὡς λύχνος ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐτέθη ἐκλεχθεὶς καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ τότε ὑπὸ αἰσιωτάτους ὀλιγοὺς ἰδρυθείσῃ εἰς τὸν Ἄθωνα οἰκουμένην Ἀκαδημίᾳ· ἔχοντες δὲ πληροφορίαν, ὅτι ὑπερογδοηκοντούτης γενόμενος μετέστη τῶν γητῶν κατὰ τὸ 1803, τιθέμεθα τὴν γέννησιν αὐτοῦ περὶ τὸ 1722.

Τῆς ρηθείσης οἰκουμένης Ἀκαδημίας διευθυνομένης εὐκλεῶς παρὰ τοῦ σοφωτάτου Εὐγενίου ἀπὸ τοῦ 1753 μέχρι τοῦ 1759, ἑκατοστίες μαθητῶν συνέρρεον καὶ ἐφοίτων πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος, οἱ μὲν πρεσβύτεροι ἀκροώμενοι τῶν τοῦ Εὐγενίου ἐπιστημονικῶν παραδόσεων, οἱ δὲ νεώτεροι, τῶν τοῦ ἡμετέρου Παλαμᾶ γραμματικῶν μαθημάτων, καὶ πάντες ἐκεῖνοι ἐπὶ τὸ πατριωτικώτερον καὶ χριστιανικώτερον ἐποδηγετοῦντο παρὰ τῶν τοιούτων ἐριτίμων καθηγητῶν· ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ τῆς φαυλότητος βασικανία ἐνσκήψατο εἰς ἀμάρωσιν τῶν καλῶν, ἐπὶ πῆνεγκεν ὡς μὴ ὥφελε τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Εὐγενίου κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1759, καὶ τὴν συνεπείᾳ τούτου ἀπονάρκωσιν τῆς τοσοῦτον ἐθνωφελοῦς ἐκείνης σχολῆς, προεξάρχοντος εἰς τὸ κακὸν τοῦτο, τοῦ θερμότερου ἰδρυτοῦ τῆς, τοῦ πρώην Πατριάρχου Κυρίλλου, καθὰ περιστάσιμῳς ἀναπτύσσεται ἐν τῇ πρὸς τὸν Παναγιώτατον ἐκεῖνον ἐπιστολῇ τοῦ ρηθέντος Ἕλληνα Φιλονάστου, ἐν εἶδει ἀπολογίας ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀπευθυνθείσα (Συλλογ. ἀνεκδότ. συγγραμμάτων τοῦ Εὐγενίου παρὰ Γ. Αἰνιᾶνος).

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ἀείμνηστος Εὐγένιος καταφέρεται πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ κατὰ τοῦ ἡμετέρου Παλαμᾶ διὰ τῶν λέξεων τούτων «Καὶ ἐστασίαζον (οἱ φοιτηταὶ) ὑπὸ τοῦ γραμματικοῦ Παναγιώτου διεγειρόμενοι μὲ τὰ κρύφια αὐτοῦ ἐπιχειρήματα, τὰ ὅποια δὲν τὴν λανθάνουσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ μετὰ τῶν πολλῶν καὶ σπανίων ἀρετῶν καὶ προτερημάτων του, ὡς ἄνθρωπος εἶχεν ὁ ἀοίδιμος Εὐγένιος καὶ ἐλαττώματα, τὸ ὀξύθυμον καὶ τὸ εὐπιστον εἰς τὰς διαβολὰς καὶ τὰς συκοφαντίας, πιστεύομεν ἀδιστακτῶς, ὅτι τοιαύτη διαγωγή τοῦ Παλαμᾶ πρὸς τοιοῦτον διδάσκαλον καὶ συνάδελφον ὑπῆρξεν ἀνυπόστατος· καὶ τοῦτο καταδηλοῦται ἐκ τῶν ὑστέρων, διότι ὁ φιλόπατρις Παλαμᾶς δυσανασχέτων κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἐγένοντο αἷτιοι τῆς στάσεως τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ ἀδικήματος πρὸς τοιοῦτον ἐθνωφελέστατον ἄνδρα, ὅποιος ἦν ὁ Εὐγένιος, ἅμα ἀκούσας τὴν ἀντικατάστασιν ἐκεῖνου διὰ τοῦ Νικολάου Ζαρχζούλη, δέδωκε καὶ αὐτὸς τὴν παραίτησίν του, καὶ ἀποχωρήσας ἐκ τοῦ Ἄθωνος παρουσιάζεται τὸ 1760 εἰς τὸ Μεσολόγγιον, πόλιν τότε εὐκνηθούσαν ἐπὶ ναυτικῇ καὶ ἐμπορικῇ ἀξίᾳ. Ἡ παραίτησίς του δὲ αὕτη καὶ ἄλλα τινὰ φα-

(1) Ὁ ἀείδιμος Κύριος Σπυρίδων Τρικούπης (ἱστορ. Ἕλλ. ἐπαναστάσις Κεφ. Μ') γνωματεύει ὅτι ὁ Παλαμᾶς ἐξέμαθε τὰ ἑλληνικά ὑπὸ τὸν Νεόφυτον Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν Ἄθωνα, ὅπου ἀσυμπίδαστόν ἐστι· διότι ὁ Νεόφυτος οὐκ ἐδίδασκεν αὐτόν, ἀλλ' εἰς Κωνσταντινούπολιν περὶ τὰ μίση τῆς παρελθούσης ἀκατονταετηρίδος, καὶ ἴσως ἐκεῖ ἠκροάσθη ὁ Παλαμᾶς τῶν παραδόσεων τοῦ ἀξιοτάτου διδασκάλου.

νόμιστα διαβεβαίωσαν τὸν Εὐγένιον περὶ τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς εὐλικρινείας τοῦ πρώην συναδέλφου καὶ φίλου του, μεθ' οὗ δι' ἀλληλογραφίας φιλικώτατα συνεδέετο, ὡς ἐκ πολλῶν ὄρων καὶ φράσεων τῆς ἐπισυναπτομένης ἐπιστολῆς τοῦ Παλαμᾶ ἐπιδηλοῦται.

Φιλόμουσοι καὶ φιλόκλοι οἱ Μεσολογγίται ὄντες ἔσπευσαν νὰ ἀποκαταστήσωσι σχολάρχην τῆς κοινοσυντηρήτου σχολῆς τῶν τὸν Παλαμᾶν, ὅστις τὴν θέσιν αὐτὴν ἀποδεχθεὶς ἀνεδείχθη μετ' ὀλίγον καὶ συμπολίτης, νυμφευθεὶς μετὰ τινος νεάνιδος ἐκ τῶν εὐπατριδῶν, καὶ τὴν σχολάρχιν ἐτήρησεν ἀδικοῦστως μέχρι τοῦ 1800, τεσσαρχικονταετὶν ὁλόκληρον, ὅτε ὑπὸ τοῦ γήρατος πιεζόμενος ἀπεχώρησεν ἀντικατασταθεὶς ἐπαξίως παρὰ τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ του Γρηγορίου, διότι ὁ πρωτότοκος Ἰωάννης ἀποδημῶν κατεῖχε θέσιν καθηγητοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἀπεβίωσε δὲ πλήρης ἡμερῶν μετὰ δύο ἔτη τῆς ἀποχωρήσεώς του.

Ἡ Παλαμᾶ σχολὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐνιδρύσεώς της παρῆγεν ἐπ' εὐλογίαις τοὺς νοερούς καρπούς, ἔχουσα κατὰ καιρὸν φοιτῶντας περὶ τοὺς 300 ἀκροατάς, Αἰτωλοὺς, Ἀκαρνανᾶς, Πελοποννησίους, Ἐπτανησίους καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων ἐλληνικῶν χωρῶν· διότι ὁ σχολάρχης μετὰ πατριωτικοῦ ζήλου ἐδίδασκεν οὐ μόνον τὰ καλὰ γραμματικά εἰς πραγματικὴν σημασίαν, ἀλλὰ καὶ θεμελιώδεις φιλοσοφικὰς γνώσεις μετέδιδε τοῖς προκεχωρημένοις (καθότι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ παρὰ τῷ Εὐγενίῳ ἐγένετο τῆς φιλοσοφίας ἀκροατής), καὶ πρὸς τοῦτοις ἤρδευεν ὡς ἀναπόφευκτα ἱκανὰ τῆς Θεολογίας νάματα, καὶ ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ αἰσθήματα ἐνέπνεε. Χαλαρωθείσης τῆς σχολῆς ἐκείνης ἀπὸ τοῦ 1769—1775, ὅτε ἡ πόλις τοῦ Μεσολογγίου, καθὰ ἐκ τῆς ἱστορίας μνησθέντες, ἐγένετο ἀντικείμενον λεηλασίας καὶ αἰχμαλωσίας, συνεπεία τῶν κατ' αὐτῆς ἐπελθόντων διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης Ἀλβανῶν ληστών (ὅπερ περιπαθῶς ἐκτίθησι καὶ αἰνίττεται ἡ ἐπισυναπτομένη ἐπιστολὴ), ἀπαντῶμεν τὴν σχολὴν αὐτὴν ἐκ νέου ἀναθάλλουσιν καὶ μᾶλλον τῆς πρώτης περιόδου εὐκυνθούσιν. Ὅποσοι καὶ ὅποιοι τελειόφοιτοι τῆς σχολῆς ταύτης ἐξῆλθον κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς περίοδον ἄγνωστοι εἰσὶν ἡμῖν· ἐκ δὲ τῶν τῆς δευτέρας περιόδου ἀπὸ σημειώσεως τοῦ Κυρ. Θ. Παλαμᾶ, καὶ τοπικῶν τινῶν παρὰδόσεων ἀρυσθέντες τινὰς ἐξ αὐτῶν, συγκεκροτημένους βαθείαις γραμματικαῖς καὶ φιλολογικαῖς γνώσεσι, καὶ ἐθνωφελεῖς ἀπὸ καθέδρας καὶ πατριωτικῆς προθέσεως ἀναδειχθέντας, ἐθεωρήσαμεν οὐχὶ περιττὴν τὴν ἐνταῦθα περιληπτικὴν βιογραφίαν αὐτῶν, ἵνα καταδηλώσωμεν αὐτοὺς τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ· διότι, ἐξαιρουμένων δύο ἢ τριῶν οὓς μνημονεύει ὡς συγγραφεῖς ὁ ἀξιότιμος Ἀνδρ. Βρετὸς, οἱ λοιποὶ ἔμειναν

μέχρι τοῦδε ἀμνημόνευτοι· καὶ τοῦτο ποιοῦντες σκοποῦμεν νὰ κεντήσωμεν τὴν φιλοτιμίαν τῶν λογίων τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, ὅπως γράψωσι περὶ ἐκάστου αὐτῶν πλείονα καὶ θετικώτερα, καὶ προσθέσωσι καὶ ἑτέροις τοιούτους λαμβάνοντας ἡμᾶς.

Τοιοῦτος πεπαιδευμένος ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ ἡμέτερος Παλαμᾶς, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι καὶ πραγματείας καὶ συγγράμματα καὶ σχόλια ποικίλα συνέταξε καὶ κατέλιπεν ἀνέκδοτα· ἀλλὰ ταῦτα ὡς καὶ τὰ τῶν υἱῶν του ἀξιόλογα πονήματα μετὰ πάσης τῆς βιβλιοθήκης αὐτῶν ἀπωλέσθησαν, ὡς ἐμάθομεν, κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν καὶ καταστροφὴν τῆς περικλειοῦς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου, συμβῆσιν περὶ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1825. ΘΕΣΠΡΩΤΟΣ.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΑΖΗ Η ΜΑΖΙ.

Λέγει τις ἐν τῇ Παλιγγενεσίᾳ (29 Νοεμβρ. 1865), ὅτι τὸ μαζὶ παράγεται ἐκ τοῦ μάζα, καὶ ὅτι προτιμότερον νὰ γράφεται μαζῆ. Τὴν γνώμην ταύτην ἔδωκε πρὸ πολλοῦ ὁ Κοραῆς, θεωρήσας τὴν λέξιν δοτικὴν ἐπιρρήματικὴν κατὰ τὸ κομιδῆ, σπουδῆ, σχολῆ. (Ἀτάκτων τόμ. Α'. 175, 251, καὶ Β' 229.)

Ἀλλὰ καὶ ὁ Κοραῆς καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐνόμισαν ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ μάζα ἢ ἀνωτέρω λέξεις, ἐλκυσθέντες, καθ' ἡμᾶς διότι κατὰ τὴν σημείωσιν τὴν καταχωρισθεῖσαν πρὸ ἐξ ἐτῶν ἐν τῷ Ι' τόμῳ τῆς Παρθώρας, (σελ. 431), τὸ μαζῆ συγκρίνεται ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ἄμα καὶ τῆς τελικῆς συλλαβῆς ζε τῆς σημαίνουσας κίνησιν ἄμαζε. Ὅτι δὲ δὲν εἶναι εἰκασία ἀλλὰ ἀλήθεια ἐπεκαλέσθημεν τὴν ἐν Ἰακρίᾳ κοινὴν ταύτην φράσιν· « Ἀγόμεν ἄμαζε », κατὰ τὸ Ἀθήναζε, Θήβαζε, θόραζε καὶ τὰ παρόμοια. Διὰ τοῦτο ὁ Δουκάγγιος εἰπὼν ὅτι τὸ μαζῆ παρεφθάρη ἐκ τοῦ ἄμα σὺν ἐπλησίαις πλέον τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Ἐν Ἰακρίᾳ περισσώθησαν πολλαὶ λέξεις καὶ φράσεις τῆς ἀρχαίας· οὕτω λέγουσι κοινῶς οἱ χωρικοὶ « Ἀγόμεν τὰς βοῦς εἰς τὰς δεξαμενάς. » Τὸ sovrano καὶ τὸ sottovento τῶν ναυτικῶν εἰσὶν ἐκεῖ ἄγνωστα· ἀντ' αὐτῶν δὲ λέγουσιν « ἐξ ἀνέμου » καὶ « ὑπ' ἀνέμου ».

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ λέξεων δὲν εἶναι ἄσκοπον νὰ ὑπενθυμίσωμεν, ὅτι τὰ διάφορα γλωσσάρια ὅσα ἐδημοσιεύσαμεν καὶ ὅσα ἔχομεν πρὸς δημοσίευσιν ἀποτελοῦσι θησαυρὸν πολύτιμον πρὸς τοὺς φιλόλογους, καὶ διὰ τοῦτο εἰσὶν ἄξια μελέτης.